

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра фізики та загальноінженерних дисциплін

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету

В.В. Артюшенко

Артюшенко В.В.

“*28*” *серпня* 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Технічна механіка рідини і газу

(назва навчальної дисципліни)

освітній рівень

Бакалавр

(бакалавр, магістр)

спеціальність 194 «Гідротехнічне будівництво, водна інженерія та водні технології»

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація (освітня програма)

(назва спеціалізації)

факультет водного господарства, будівництва та землеустрою

(назва факультету)

2019 – 2020 навчальний рік

Робоча програма «Технічна механіка рідини і газу» для
(назва навчальної дисципліни)
здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньо-професійною програмою
Гідротехнічне будівництво, водна інженерія та водні технології,
(назва освітньої програми)
спеціальністю 194 «Гідротехнічне будівництво, водна інженерія та водні технології».
(шифр і назва спеціальності)

Розробники: Корінь О.В., ст. викладач
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри фізики та загальноінженерних дисциплін

Протокол від “27” серпня 2019 року № 1

Схвалено методичною комісією факультету водного господарства, будівництва та землеустрою

Протокол від “28” серпня 2019 року № 1

Схвалено на Вченій раді факультету водного господарства, будівництва та землеустрою

Протокол від “28” серпня 2019 року № 1

Завідувач кафедри

(підпис)

(Кияновський О.М.)

(прізвище та ініціали)

“27” серпня 2019 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань <u>19 «Архітектура та будівництво»</u> (шифр і назва)	Нормативна	
Змістових частин – 2	Спеціальність (професійне спрямування): <u>194 «Гідротехнічне будівництво, водна інженерія та водні технології»</u> (шифр і назва)	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>Розрахунково-графічна робота</u> (назва)		2-й	2-й
Загальна кількість годин - 90	Освітній рівень: бакалавр	Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,93 самостійної роботи здобувачів вищої освіти – 3,07		3-й	3-й
		Лекції	
		20 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	4 год.
		Лабораторні	
		12 год.	4 год.
Самостійна робота			
36 год.	56 год.		
Індивідуальні завдання:			
10 год.	18 год.		
Вид контролю: екзамен			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 44/46

для заочної форми навчання – 16/74.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни “Технічна механіка рідини і газу” є формування у майбутніх фахівців знань сучасних методів аналізу рівноваги рідини та газу в технічних системах, що включає трубопровідні системи, гідромеліоративні системи та їх елементи, гідротехнічні споруди.

Завдання курсу:

теоретичні

- формування у студентів наукового світогляду;
- навчити майбутнього спеціаліста використовувати отримані знання при розв'язуванні інженерних задач;
- закласти основу для подальшого вивчення інших інженерних наук;

практичні

- розкрити особливості науки технічної механіки рідин та газу як складової такої науки як гідравліка;
- сформувати знання основних понять та законів технічної механіки рідин та газів;
- ознайомити з правилами та вимогами проведення експерименту;
- озброїти знаннями та уміннями здійснювати математичну обробку експериментальних даних.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- загальнодержавні та відомчі нормативні документи;
- основні розрахункові залежності для гідравлічних розрахунків технічних систем (трубопровідних мереж, гідротехнічних споруд);
- довідкову літературу з питань, які вивчаються.

вміти:

- розв'язувати завдання, пов'язані із визначенням тиску і сили тиску рідин та газів на поверхні технічних систем, гідротехнічних споруд та їх елементів, а також вміти аналізувати результати;
- визначати геометричні та гідравлічні параметри трубопроводів і гідротехнічних споруд при усталеному русі рідин та газів;
- визначати гідравлічні параметри потоків рідин і газів у напірних системах при неусталеному русі.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістова частина 1. Статика рідини і газів.

Тема 1. Основні фізичні властивості рідин та газів.

Тема 2. Сили, які діють на рідину. Тиск рідини.

Тема 3. Властивості гідростатичного тиску.

Тема 4. Закон сполучених посудів.

Тема 5. Епюра гідростатичного тиску.

Змістова частина 2. Гідродинаміка рідини та газів.

Тема 6. Рівняння Бернуллі.

Тема 7. Режими руху рідин. Гідравлічні опори.

Тема 8. Засоби визначення витрат рідини в трубопроводах.

Тема 9. Витрати рідини з отворів.

Тема 10. Витрати рідини з насадок.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових частин і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістова частина 1. Статика рідини і газів.												
Тема 1. Основні фізичні властивості рідин та газів.	7	2	2			3	5					5
Тема 2. Сили, які діють на рідину. Тиск рідини.	9	2		2	2	3	13	2		2	4	5
Тема 3. Властивості гідростатичного тиску.	11	2	2	2	2	3	10		2		3	5
Тема 4. Закон сполучених судів.	9	2	2	2		3	7	2				5
Тема 5. Епюра гідростатичного тиску.	6	2				4	6					6
Разом за змістовою частиною 1	42	10	6	6	4	16	41	4	2	2	7	26
Змістова частина 2. Гідродинаміка рідини та газів.												
Тема 6. Рівняння Бернуллі.	10	2	2	2		4	8	2				6
Тема 7. Режими руху рідин. Гідравлічні опори.	10	2		2	2	4	12			2	4	6
Тема 8. Засоби визначення витрат рідини в трубопроводах.	12	2	2	2	2	4	12	2			4	6
Тема 9. Витрати рідини з отворів.	10	2	2		2	4	11		2		3	6
Тема 10.	6	2				4	6					6

Витрати рідини з насадок.												
Разом за змістовою частиною 2	48	10	6	6	6	20	49	4	2	2	11	30
Усього годин	90	20	12	12	10	36	90	8	4	4	18	56

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні фізичні властивості рідин та газів.	2
2	Сили, які діють на рідину. Тиск рідини.	2
3	Властивості гідростатичного тиску.	2
4	Закон сполучених посудів.	2
5	Епюра гідростатичного тиску.	2
6	Рівняння Бернуллі.	2
7	Режими руху рідин. Гідравлічні опори.	2
8	Засоби визначення витрат рідини в трубопроводах.	2
9	Витрати рідини з отворів.	2
10	Витрати рідини з насадок.	2

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тиск рідини. Властивості гідростатичного тиску.	2
2	Гідравлічні характеристики потоку рідини.	2
3	Рівняння Бернуллі.	2
4	Водомір Вентурі і трубка Піто.	2
5	Режими руху рідини.	2
6	Визначення витрат рідини в трубопроводах.	2

8. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вимірювання тиску.	2
2	Дослідження рівняння Бернуллі.	2
3	Дослідження коефіцієнту гідравлічного тертя при напірному русі в трубі.	4
4	Дослідження режимів руху рідини.	2
5	Визначення коефіцієнтів місцевих опорів в трубах.	2

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Основні фізичні властивості рідин та газів.	3
2	Сили, які діють на рідину. Тиск рідини.	3
3	Властивості гідростатичного тиску.	3
4	Закон сполучених посудів.	3
5	Епюра гідростатичного тиску.	4
6	Рівняння Бернуллі.	4
7	Режими руху рідин. Гідравлічні опори.	4
8	Засоби визначення витрат рідини в трубопроводах.	4
9	Витрати рідини з отворів.	4
10	Витрати рідини з насадок.	4
	Разом	36

10. Індивідуальні завдання

З метою розвитку необхідних фахівцю навичок самостійної роботи і практичного використання розрахунків при вирішенні технічних задач, а також для стимулювання більш поглибленого вивчення матеріалу дисципліни програмою курсу передбачено розрахунково-графічну роботу.

Розрахунково-графічна робота включає наступні завдання:

1. Визначення абсолютного та надлишкового тисків.
2. Визначення гідравлічних характеристик потоку рідини.
3. Визначення витрат рідини по довжині довгого трубопроводу.

11. Методи навчання

З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу. Це, наприклад, комп'ютерна підтримка навчального процесу, впровадження інтерактивних методів навчання (робота в

малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, проблемне навчання тощо).

Методи навчання базуються на засвоєнні теоретичного матеріалу з лекційного курсу та самостійної роботи з літературними джерелами та методичними рекомендаціями.

Отримання навичок експериментатора та підтвердження теоретичних знань відбувається на лабораторних роботах.

Набуття практичних навичок в процесі застосування теоретичного матеріалу для рішення різноманітних завдань практичного плану відбувається під час виконання технічних розрахунків.

12. Методи контролю

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

Використовуються такі методи контролю, які мають сприяти підвищенню мотивації здобувачів вищої освіти-майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається усному, письмовому та практичному.

Максимально можлива оцінка за знання матеріалу з дисципліни «Технічна механіка рідини і газу», передбаченого робочою програмою, дорівнює 100 балам та складається з оцінки за виконання та захист лабораторних робіт ($2 \times 5 = 10$ балів), перевірки теоретичних знань під час практичних занять ($2 \times 6 = 12$ балів), виконання самостійної роботи (12 балів), двох контрольних робіт по змістовим частинам ($8 \times 2 = 16$ балів), виконання та захист розрахунково-графічної роботи (10 балів), екзаменаційної роботи (40 балів). Здобувачі вищої освіти, які пропустили заняття, мають право на його відпрацювання та захист пропущеного матеріалу.

Атестованим вважається здобувач вищої освіти, який:

- 1) виконав і захистив усі лабораторні роботи;
- 2) не отримав незадовільних оцінок на жодному з поточних контролів (або виправив незадовільну оцінку);
- 3) виконав і захистив усі завдання розрахунково-графічної роботи;
- 4) має результуючу оцінку не менше 60 балів.

Результуюча семестрова оцінка враховує результати поточного та підсумкового контролю. Її максимальна величина дорівнює 100 балам.

13. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти Екзамен

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Змістова частина 1					Змістова частина 2					40	100
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	T 9	T 10		
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6		

T1, T2 ... T10 – теми змістових частин.

Схеми оцінювання ДВНЗ «ХДАУ» Національна диференційована шкала

Оцінка	Мін. рівень досягнень	Макс. рівень досягнень
Відмінно/Excellent	90	100
Добре /Good	74	89
Задовільно/Satisfactory	60	73
Незадовільно/Fail	0	59

Шкала ECTS

A	90	100
B	82	89
C	74	81
D	64	73
E	60	63
Fx	35	59
F	1	34

14. Методичне забезпечення

1. Строгий М.М. Методичні вказівки з дисципліни «Технічна механіка рідини і газу» до виконання лабораторних робіт для здобувачів вищої освіти факультету водного господарства, будівництва та землеустрою. Редакційно – видавничий відділ «Колос», ХДАУ, 2017. – 22 с.
2. Строгий М.М. Методичні вказівки з дисципліни «Технічна механіка рідини і газу» до виконання розрахунково-графічної роботи для здобувачів вищої освіти факультету водного господарства, будівництва та землеустрою. Редакційно – видавничий відділ «Колос», ХДАУ, 2017. – 28 с.

15. Рекомендована література

Базова

1. Рогалевич Ю.П. Гідравліка (підручник)-К. Вища школа, 2010.-25с
2. Константинов Ю.М. Технічна механіка рідини і газу / підручник. – К.: “Вища школа”, 2002.

3. Чугаев Р.Р. Гидравлика . – Л.: Энергоиздат, 1981. – 672 с
4. Киселев П.Г. Справочник по гидравлическим расчетам. – М.: “Энергия”, 1972. – 452 с.

Допоміжна

1. Справочник по гидравлике / Под ред. Большаков В.А. – К.: Вища школа, 1984. – 343 с.
2. Сборник задач по гидравлике / Под ред. Большаков В.А. – К.: Вища школа, 1988 – 336с

16. Інформаційні ресурси

1. <https://dwg.ru/dnl/8238>
2. http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/921/TMRG_KONSP_LEK.pdf
3. <http://ep3.nuwm.edu.ua/4033/1/V21.pdf>